

RETINOIDY W PIELĘGNACJI SKÓRY

RETINOIDY WYKAZUJĄ NAJSKUTECZNIEJSZE DZIAŁANIE PRZECIWSTRZENIOWE, DLATEGO SĄ CHĘTNIE WYKORZYSTYWANE W PIELĘGNACJI GABINETOWEJ I DOMOWEJ. ZE WZGLĘDU JEDNAK NA SILNE DZIAŁANIE DRAŻNIĄCE ICH STOSOWANIE WYMAGA WIEDZY I CIERPLIWOŚCI.

KAMIŁA DOMŻAŃSKA

Kosmetolog z wykształcenia, zawodu i pasji. Absolwentka Wyższej Szkoły Zdrowia w Gdańsku. Nauczyciel kosmetologii w policealnej szkole kosmetycznej. Autorka bloga www.kosmetologpogodzinach.pl

Retinoidy to występujące naturalnie pochodne beta-karotenu, określane, jako witamina A. Uznawane są za dużą rodzinę cząsteczek pełniących rolę agonistów receptorów jądrowych RAR i RXR.

Ze względu na właściwości wyróżnia się 3 generacje retinoidów:

• I generacja (niearomatyczne)

Do tej grupy związków należą: tretinoina, retinol, retinaldehyd, estry retinyli, izotretinoina,

• II generacja (monoaromatyczne)

Do tej grupy związków należą: etretyna, acytretyna,

• III generacja (poliaromatyczne)

Do tej grupy związków należą: arotinoid, adaptalen, tazaroten.

Z kosmologicznego punktu widzenia interesuje nas głównie kilka retinoidów należących do I generacji takich jak:

- Retinol
- Retinaldehyd
- Estry retinyli
- Kwas retinowy.

To najczęściej występujące retinoidy w produktach kosmetycznych przeznaczonych do pielęgnacji domowej lub gabinetowej.

Istotną rolę i funkcję w pielęgnacji skóry odgrywa głównie kwas retinowy, który stanowi podstawową formę utlenianego retinolu.

Estry retinyli

Retinol

Retinaldehyd

Kwas retinowy

Najintensywniejszą i najbardziej aktywną formą retinoidów stosowanych w kosmetykach pielęgnacyjnych jest kwas retinowy. Powyższy schemat przedstawia, jaką drogę w skórze musi przejść każdy retinoid, aby uzyskać tę najbardziej aktywną formę. W praktyce kupując kosmetyk np. z retinolem i aplikując go na skórę, w jej wewnętrznych strukturach pod wpływem odpowiednich enzymów dojdzie do przekształcenia najpierw reti-

nolu w retinaldehyd a następnie w kwas retinowy, który stanowi docelową formę aktywną. Im więcej przekształceń do kwasu retinowego tym słabsze działanie.

Estry retinyli

Do głównych estrów retinyli zaliczamy propionian retinyli oraz palmitynian retinyli.

Propionian retinyli jest bardzo skuteczną substancją aktywną, której działanie jest porównywane do pozostałych czynnych postaci retinoidów jednakże przy zdecydowanie mniejszym działaniu drażniącym. Z badań naukowych wynika również jego większa stabilność a także dłuższy okres półtrwania w skórze podczas miejscowej aplikacji.

Palmitynian retinyli wykazuje zdecydowanie słabsze działanie aktywne w porównaniu do propionianu retinyli. Nie wykazuje działania drażniącego. Można uznać go za substancję o niskiej profiloaktywności, niewielkiej przenikalności i małej skuteczności działania.

Retinol

Retinol to witamina A, będąca wynikiem hydrolizy beta-karotenu do dwóch cząsteczek retinolu. W wyniku przekonwertowania na retinaldehyd a następnie na kwas all-trans-retinowy wykazuje dość duże działanie drażniące. Naśladuje efekt działania tretinoiny, pomimo że jest około 20 razy słabszy. Retinol w stężeniu 0,25% daje podobne efekty, co kwas retinowy w stężeniu 0,025%. **Wykazuje działanie proliferacyjne, depigmentujące, redukujące zmarszczki, aktywujące syntezę glikozaminoglikanów.**

Retinaldehyd

Retinaldehyd inaczej nazywany retinalem powstaje na skutek utlenienia grupy alkoholowej retinolu. Zdecydowanie rzadziej spotykany w produktach kosmetycznych aniżeli pozostałe formy retinoidów. Traktowany bardziej, jako produkt pośredni przekształcenia retinolu w kwas retinowy. Wykazuje działanie łagodzące w objawach trądziku różowatego. Jego skuteczność w preparatach kosmetycznych zaczyna się od stężenia 0,05%.

Miejscowe działanie retinoidów

Retinoidy działają bezpośrednio na jądro komórkowe a nie jak większość substancji na błonę komórkową stąd wykazują **najskuteczniejsze działanie przeciwstarzeniowe na skórę** spośród wielu innych znanych substancji aktywnych. Retinoidy mogą, ale nie muszą, złuszczać naskórek, ponieważ mechanizm ich działania znacznie różni się od powszechnie znanych substancji kwasowych.

foto: Unsplash

Retinoidy bezpośrednio oddziałują na połączenia międzykomórkowe (korneodesmosomy) natomiast w odróżnieniu od kwasów nie kradną one wapnia z tych połączeń, powodując proces złuszczenia martwego naskórka. Wpływają natomiast znacznie na zmniejszenie syntezy białek (desmokoliny, desmogleiny), które tworzą połączenia międzykomórkowe. W konsekwencji u osób ze ścięchaną warstwą rogową, zmniejszenie ilości białek w korneodesmosomach może prowadzić do złuszczenia. Nie jest to jednak reguła. Dlatego często w kosmetykach z retinoidami stosuje się również kwas askorbinowy. Wówczas mamy większe prawdopodobieństwo wystąpienia efektu złuszczenia naskórka.

Efekty stosowania retinoidów w pielęgnacji skóry:

- Wzrost syntezy GAG (glikozaminoglikanów),
- Wzrost syntezy fibryliny I- tworzącej mikrowłókna elastyny,
- Wzrost proliferacji komórek naskórka, co w konsekwencji powoduje ścięczenie warstwy rogowej i pogrubienie warstwy ziarnistej,
- Uszczelnienie płaszczka hydrolipidowego skóry i zmniejszenie TEWL (przez naskórkowej utraty wody),
- Wzrost syntezy kolagenu I, II, VIII,
- Wzrost angiogenezy - procesu tworzenia się nowych naczyń krwionośnych, które w znaczący sposób poprawiają mikrokrążenie skóry a także wpływają na lepsze jej odżywienie,
- Hamowanie aktywności metaloproteinaz macierzy (MMP) degradujących włókna kolagenowe i elastynowe,

- Hamowanie aktywności tyrozynazy odpowiedzialnej za proces melanogenezy,
- Zmniejszenie ilości przebarwień poprzez rozbijanie, rozpraszanie melaniny w keratynocytach,
- Ograniczenie rozmiarów melanosomów,
- Wzrost spoistości warstwy rogowej,
- Widoczne spłylenie zmarszczek,
- Rozjaśnienie skóry,
- Wzrost jędrności,
- Wygładzenie naskórka,
- Oczyszczenie rozszerzonych ujść gruczołów łojowych,
- Normalizacja pracy gruczołów łojowych.

Retinoidy w pielęgnacji domowej

Retinoidy to jedne z niewielu substancji, które posiadają bardzo dużo niezależnych badań naukowych potwierdzających ich skuteczne działanie. Dlatego wskazane jest wprowadzenie ich do swojej pielęgnacji domowej. Nie jest to jednak proces szybki i łatwy. Otóż retinoidy to silnie działające substancje aktywne, które bardzo często podrażniają skórę oraz mogą wywołać tak zwane retinoidowe zapalenie skóry. Aby uniknąć tego typu zdarzeń **należy powoli zbudować tolerancję skóry na retinoidy**. Według dr Cynthii Bailey, która jest dermatologiem z Sebastopolu w Karolinie Północnej właściwa i skuteczna terapia przeciwstarzeniowa skóry powinna opierać się na trzech składnikach takich jak:

- Retinoidy - wprowadzane stopniowo

- Kwa glikolowy - w stężeniu min. 10 %,
- Witamina C - w stężeniu co najmniej 10% i pH mniejsze niż 3,5. Ważne jest również przechowywanie jej w ciemnym opakowaniu chroniącym przed światłem.

Budowanie tolerancji skóry na retinoidy według C. Bailey powinno odbywać się poprzez aplikację przez pierwsze 3 miesiące, 2 razy w tygodniu retinolu o stężeniu 0,25%. Następnie procedura wygląda tak samo, ale zwiększamy stężenie na 0,5%, następnie na 1% aż do uzyskania pełnej tolerancji bez najmniejszych podrażnień skóry.

Stosując retinoidy w swojej pielęgnacji domowej pamiętaj o:

- Aplikacji filtrów SPF 50 każdego dnia, przez cały rok, z dodatkową reaplikacją co 2-3 h,
- Aplikacji retinoidów w ilości „ziarnka grochu”, większa ilość nie przyniesie wymiernych efektów, a może spowodować dodatkowe podrażnienia,
- Stosowaniu retinoidów w odpowiedniej formie. W postaci żelowej penetracja substancji aktywnych będzie szybsza i mocniejsza, krem ma łagodniejsze działanie,
- Dobrej regeneracji i nawilżeniu skóry, to pomoże jej szybciej zbudować odpowiednią tolerancję na retinoidy,
- Włączeniu do swojej pielęgnacji domowej dużej dawki antyoksydantów, będzie to dobre uzupełnienie terapii anti aging,
- Rozpoczęciu pracy z retinoidami w okresie jesiennym, mniejsza ilość słońca zmniejsza ryzyko wystąpienia przebarwień na podrażnionej skórze pomimo stosowania filtrów SPF 50,
- Podrażnieniu skóry, które jest głównym działaniem niepożądanym stosowania retinoidów, może ono wystąpić nawet po 2 miesiącach od rozpoczęcia ich stosowania.

Retinoidy w pielęgnacji gabinetowej

Pomimo stosowania retinoidów w pielęgnacji domowej, warto w sezonie jesienno-zimowym udać się do gabinetu kosmetycznego na zabieg z użyciem retinoidów w wyższych stężeniach. W zależności od kondycji skóry, problemów, z jakimi borykają się nasi klienci możemy zastosować szereg protokołów zabiegowych.

- Kwas azelainowy + retinol 4% - stosowany przy trądziku różowatym, przebarwieniach, bliznach pozapalnych,
- Kwas traneksamowy + retinol 4% z wit. C - przebarwienia z komponentą naczyniową, czerwone plamy pozapalne, melasma, trądzik,
- Kwas salicylowy + retinol - trądzik pospolity, rozregulowana praca gruczołów łojowych, tojotok,
- Kwas ferulowy + retinol- przebarwienia posłoneczne, fotostarczenie,
- Mezoterapia mikroigłowa + retinol- stymulacja skóry, rewitalizacja, działanie anti aging.

Możliwością jest wiele ważne jest, aby przed każdym zabiegiem wykonać dokładny wywiad i diagnozę skóry oraz poinformować klientkę, w jaki sposób powinna przygotować skórę do zabiegu oraz jak powinna wyglądać pielęgnacja domowa, aby uzyskać 100% efektu.

Przygotowanie skóry do zabiegu z retinoidami:

- Zrezygnuj z opalania na 2 tygodnie przed zabiegiem,
- W celu uzyskania lepszych efektów zabiegowych, na 6 tygodni przed zabiegiem zastosuj krem z retinolem, odstaw go na 48 h przed planowaną wizytą w gabinecie kosmetycznym,
- Zrezygnuj z zabiegów z zakresu medycyny estetycznej na 4 tygodnie przed zabiegiem,
- Na 6 miesięcy przed zabiegiem odstaw doustną terapię retinoidami,
- Na 3 tygodnie przed zabiegiem nie stosuj substancji światłoczułych takich jak np. dziurawiec,
- Nie wykonuj epilacji laserowej okolicy zabiegowej na 4 tygodnie przed planowaną wizytą,
- Nie wykonuj depilacji okolicy zabiegowej na 7 dni przed zabiegiem.

Pielęgnacja skóry po zabiegu z retinoidami:

Do 24 h po zabiegu zrezygnuj z aplikacji makijażu oraz spożycia alkoholu,

- Unikaj ekspozycji na naturalne i sztuczne źródła promieniowania UVA i UVB przez minimum 4 tygodnie po zabiegu,
- Przez tydzień po zabiegu nie korzystaj z sauny, basenu,
- Przez 7 dni po zabiegu unikaj dużego wysiłku fizycznego,
- Bezwzględnie stosuj filtr SPF 50 z reaplikacją co 2-3 h,
- Nie używaj peelingów, nie trzyj, nie zdrapuj martwego łuszczącego się naskórka,
- Stosuj kremy odżywcze z ceramidami, aloesem, d-pantenolem, przez około 1-2 tygodnie po zabiegu,
- Po 2 tygodniach od zabiegu wprowadź do swojej pielęgnacji domowej produkty z dużą ilością antyoksydantów m.in. resveratrol, peptyd miedzi, wit. A,E, C,
- Pij około 2-3 litrów wody każdego dnia,
- Pierwsze efekty zabiegowe zauważysz po około 2 tygodniach natomiast trwale zmiany w skórze będzie można zaobserwować po około 12 tygodniach.

Retinoidy stanowią ważną i niezwykle skuteczną grupę związków o szerokim spektrum działania. Z powodzeniem można stosować je zarówno w pielęgnacji domowej jak i gabinetowej. Należy jednak pamiętać o ich dużej aktywności i możliwościach często spotykanych działaniach niepożądanych. Wymagają od nas dużo wiedzy, cierpliwości i pokory, ale efekt ich działania potrafi zaskoczyć nawet bardzo wymagających klientów.

